

MINISTERSTVO ZAHRANIČNÝCH VECÍ SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Materiál na rokovanie
vlády Slovenskej republiky

Číslo: 128.780/2001-OLPR

N á v r h

Správy o priebehu a výsledkoch posudzovania Východiskovej a druhej periodickej správy Slovenskej republiky k Dohovoru proti mučeniu a inému krutému, neľudskému alebo ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestaniu

Materiál sa predkladá:

ako iniciatívny

Materiál obsahuje:

1. Návrh uznesenia vlády
2. Predkladáciu správu
3. Správu o priebehu a výsledkoch posudzovania Východiskovej a druhej periodickej správy SR k Dohovoru proti mučeniu a inému krutému, neľudskému alebo ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestaniu
4. Závery a odporúčania Výboru OSN proti mučeniu- príloha
5. Vyhodnotenie medzirezortného pripomienkového konania
6. Návrh komuniké

Materiál predkladá:

Eduard Kukan
minister zahraničných vecí
Slovenskej republiky

Bratislava, august 2001
VLÁDA SLOVENSKEJ REPUBLIKY

NÁVRH

UZNESENIE

VLÁDY SLOVENSKEJ REPUBLIKY

k Správe o priebehu a výsledkoch posudzovania Východiskovej a druhej periodickej správy Slovenskej republiky k Dohovoru proti mučeniu a inému krutému, neľudskému alebo ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestaniu

Číslo uznesenia:

Zo dňa:

Číslo materiálu:

Predkladateľ: minister zahraničných vecí

Podnet: iniciatívny návrh

Stupeň utajenia:

VLÁDA SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Vláda

A. berie na vedomie

A.1. Správu o priebehu a výsledkoch posudzovania Východiskovej a druhej periodickej správy Slovenskej republiky k Dohovoru proti mučeniu a inému krutému, neľudskému alebo ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestaniu

B. ukladá

ministromi spravodlivosti, ministromi školstva, ministromi práce, sociálnych vecí a rodiny, ministromi vnútra, ministromi zdravotníctva

a odporúča

generálnemu prokurátorovi

B.1. posúdiť závery a odporúčania Výboru OSN proti mučeniu a v prípade potreby prijať opatrenia na zabezpečenie ich realizácie

Termín: do 31. 12. 2001

Vykonajú:

**minister spravodlivosti
minister školstva
minister práce, sociálnych vecí a rodiny
minister vnútra
minister zdravotníctva**

Na vedomie:

generálny prokurátor

Predkladacia správa

Podľa článku 19 ods. 1 Dohovoru proti mučeniu a inému krutému, neľudskému alebo ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestaniu (New York, 10. december 1984, publikovaný v Zbierke zákonov pod č. 143/1988 Zb.) predložila Slovenská republika, ako jeho zmluvná strana, v marci 2000 Výboru proti mučeniu Východiskovú a druhú periodickú správu Slovenskej republiky o zabezpečení plnenia záväzkov z neho vyplývajúcich.

Štáty, ktoré sú zmluvnou stranou Dohovoru proti mučeniu predkladajú Výboru proti mučeniu správy o opatreniach, ktoré prijali na splnenie svojich záväzkov podľa tohto dohovoru, do jedného roka od nadobudnutia platnosti dohovoru pre príslušný štát. Potom predkladajú každé štyri roky doplňujúce správy o akýchkoľvek novoprijatých opatreniach, ako aj iné správy, ktoré si výbor môže vyžiadať.

Ministerstvo zahraničných vecí Slovenskej republiky ako gestor Dohovoru proti mučeniu v spolupráci s ostatnými vecne zainteresovanými rezortmi vypracovalo text Východiskovej a druhej periodickej správy Slovenskej republiky k Dohovoru proti mučeniu, ktorý bol následne schválený uznesením vlády Slovenskej republiky č. 109/2000 zo dňa 1. 3. 2000 a zaslaný Výboru proti mučeniu.

Východisková a druhá periodická správa Slovenskej republiky bola prezentovaná a posudzovaná v dňoch 4., 7. a 11. mája 2001 vo Výbore proti mučeniu v Ženeve.

Výbor OSN proti mučeniu - zmluvný orgán zriadený na základe dohovoru a zložený z expertov 10 štátov - posúdil správu Slovenskej republiky a prijal Závěry a odporúčania.

Predkladaný materiál bol pripomienkovaný príslušnými rezortmi, ktoré k nemu v druhom pripomienkovom konaní nevzniesli žiadne námietky.

Správa o priebehu a výsledkoch posudzovania Východiskovej a druhej periodickej správy Slovenskej republiky k Dohovoru proti mučeniu a inému krutému, neľudskému alebo ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestaniu

Východisková a druhá periodická správa Slovenskej republiky k Dohovoru proti mučeniu a inému krutému, neľudskému alebo ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestaniu (v ďalšom texte „Dohovor proti mučeniu“) bola prezentovaná a posudzovaná v dňoch 4., 7. a 11. mája 2001 vo Výbore OSN proti mučeniu v Ženeve.

Na posudzovaní správy sa zúčastnila 7 členná delegácia zložená zo zástupcov príslušných rezortov (Ministerstvo zahraničných vecí SR, Ministerstvo spravodlivosti SR, Ministerstvo zdravotníctva SR, Generálna prokuratúra SR, Zbor väzenskej a justičnej stráže SR a Prezídium Policajného zboru SR). Jej vedúcim bol Kálmán Petőcz, vedúci Stálej misie pri Úradovni OSN a ďalších medzinárodných organizáciách v Ženeve.

Posudzovanie správy malo štandardný priebeh. Slovenská delegácia prítomná na posudzovaní uviedla správu, upozornila na aktuálne zmeny od jej predloženia a následne odpovedala na otázky členov Výboru, ktorých bolo viac ako 70. Otázky členov Výboru proti mučeniu možno zaradiť do nasledovných tematických okruhov: vzťah medzinárodného a vnútroštátneho práva, definícia trestného činu mučenia v slovenskom trestnom práve, princíp univerzality v trestnom konaní, problematika extradície, súdnictvo s ohľadom na princíp nezávislosti súdnictva, inštitút ombudsmana v právnom poriadku Slovenskej republiky, trestné konanie podľa slovenského Trestného poriadku, garancie základných ľudských práv a slobôd zadržaných a zaistených osôb, donucovacie prostriedky používané príslušníkmi policajného zboru, situácia v ústavoch na výkon väzby a v ústavoch na výkon trestu odňatia slobody, konkrétne prípady zneužitia postavenia príslušníkov policajného zboru, vyňatie tkanív a orgánov pre účely transplantácie a ďalšie. Predmetom záujmu členov Výboru proti mučeniu boli aj niektoré zaznamenané prípady rasovo motivovaných útokov na občanov rómskej národnosti. Napriek tomu, že nie všetky otázky sa priamo vzťahovali k matérii upravovanej dohovorom, boli zo strany slovenskej delegácie poskytnuté členom Výboru proti mučeniu súvisiace informácie.

Delegácia Slovenskej republiky viedla počas posudzovania správy s expertami Výboru proti mučeniu konštruktívny dialóg. Členovia Výboru ocenili kvalifikované odpovede slovenskej delegácie a vysoký stupeň rozvinutosti právneho systému Slovenskej republiky. Pozitívne hodnotenie Slovenska vykonané Európskym výborom na zabránenie mučenia a neľudského, či ponižujúceho zaobchádzania alebo trestania - špecializovaný kontrolný orgán Rady Európy pre oblasť mučenia a iného krutého, neľudského alebo ponižujúceho zaobchádzania alebo trestania - bolo tiež ocenené.

Po skončení posudzovania dňa 11. mája 2001 prijal Výbor proti mučeniu Závery a odporúčania, ktoré sa nachádzajú v prílohe predkladaného materiálu. Závery a odporúčania sú formulované v kritickom duchu, čo zodpovedá praxi a štýlu práce výboru, ktorý je uplatňovaný všeobecne ku všetkým zmluvným stranám Dohovoru proti mučeniu.

Odporúčania, ktoré Výbor proti mučeniu prijal sú politickej povahy. Slovenská republika preto nemá právnu povinnosť splniť tieto odporúčania a ani samotný Výbor proti mučeniu takúto povinnosť výslovne neukladá. Nasledujúca periodická správa by však mala obsahovať stanoviská Slovenskej republiky na otázky vznesené Výborom proti mučeniu, ako aj informáciu ako sa vysporiadala s predloženými odporúčaniami.

Výbor proti mučeniu
26. zasadanie
27. apríl - 18. máj 2001

**Posudzovanie správ predložených zmluvnými stranami
podľa článku 19 Dohovoru**

Závery a odporúčania Výboru proti mučeniu

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

1. Výbor posúdil Východiskovú správu Slovenskej republiky (CAT/C/24/Add.6) na svojich 464., 467. a 475. schôdzkach, ktoré sa konali v dňoch 4., 7. a 11. mája 2001 (CAT/C/SR.464, 467 a 475) a prijal nasledovné závery a odporúčania.

I. Úvod

2. Výbor víta predloženie Východiskovej správy Slovenskej republiky, hoci registruje, že bola predložená so 6 ročným oneskorením, keďže mala byť predložená v máji 1994. Zmluvná strana uvádza, že dokument obsahuje východiskovú i druhú periodickú správu. Výbor napriek tomu zdôrazňuje, že snaha štátov predkladajúcich správy spájať ich je v rozpore s ich záväzkami podľa článku 19 Dohovoru.
3. Správa úplne nezodpovedá návodu Výboru pre prípravu východiskových správ zmluvných štátov, nakoľko neobsahuje informácie o praktickej implementácii opatrení na realizáciu ustanovení Dohovoru. Výbor ďalej konštatuje, že zmluvná strana doteraz nepredložila základný dokument o štáte („core document“). Výbor napriek tomu oceňuje zásadnú snahu viesť

konštruktívny dialóg s Výborom a poskytnutie niektorých doplňujúcich informácií a štatistických údajov v priebehu ústnej prezentácie a v rámci odpovedí.

II. Pozitívne aspekty

4. Výbor oceňuje nasledujúce skutočnosti:

- a) že Slovenská republika pristúpila k základným medzinárodným ľudsko-právnym zmluvám vrátane, inter alia, k Medzinárodnému paktu o občianskych a politických právach, Medzinárodnému paktu o hospodárskych, sociálnych a kultúrnych právach, Medzinárodnému dohovoru o odstránení všetkých foriem rasovej diskriminácie, Dohovoru o odstránení všetkých foriem diskriminácie žien, Dohovoru o právach dieťaťa a Európskemu dohovoru o ľudských právach a Európskeho dohovoru na zabránenie mučenia a neľudského, či ponižujúceho zaobchádzania alebo trestania,
- b) vyhlásenie zo dňa 17. marca 1995, ktorým SR uznala príslušnosť Výboru podľa článkov 21 a 22 a odvolanie výhrady k článku 20 vyhlásenej ČSFR dňa 7. júla 1988,
- c) pozoruhodné úsilie zmluvnej strany zamerané na proces transformácie v oblasti politickej, hospodárskej, legislatívnej a inštitucionálnej v Slovenskej republike a na zlepšenie dodržiavania ľudských práv v tejto krajine,
- d) zakotvenie rozsiahlej ochrany ľudských práv v ústave a prijatie Listiny základných práv a slobôd, po získaní samostatnosti Slovenska, a prijatie novely ústavy dňa 23. 2. 2001, ktorá zakotvila prednosť medzinárodných zmlúv,
- e) vytvorenie nových inštitúcií a osobitných útvarov na podporu ľudských práv v polícii a najmä nedávne opatrenia smerujúce k vytvoreniu inštitútu ombudsmana.

III. Faktory obmedzujúce uplatňovanie Dohovoru

5. Výbor si uvedomuje, že pri prekonávaní zdedeného autoritatívneho systému na demokratický, existujú ťažkosti a výzvy, ktoré pramenia aj z prestavby štátnych štruktúr po rozdelení ČSFR.

IV. Znepokojenia

6. Výbor vyjadril znepokojenie nad nasledovnými skutočnosťami:

- a) v Trestnom zákone zmluvnej strany nie je dostatočne špecifikovaný pojem mučenia tak ako je definovaný v článku 1 Dohovoru,
- b) vo vzťahu k vráteniu osôb v prípade hrozby mučenia existujú výnimky, ktoré sú v rozpore s absolútnym zákazom podľa článku 3,
- c) uvádzajú sa obvinenia z účasti polície na útokoch voči Rómom a ďalším skupinám obyvateľstva, ako aj obvinenia z nečinnosti polície a ďalších zložiek, ktoré zlyhali pri poskytovaní ich adekvátnej ochrany proti rasovo motivovaným útokom, ak boli tieto skupiny ohrozované skinheadmi alebo inými extrémistickými skupinami,
- d) slovenské orgány zlyhali pri vykonávaní urýchleného, nezávislého a dôkladného vyšetrovania pri obvineniach z takýchto konaní alebo pri stíhaní a potrestaní tých, ktorí sú za takéto správanie zodpovední,
- e) obvinenia policajných zložiek z nevhodného zaobchádzania so zadržanými osobami počas zadržania a väzby, najmä v celách policajného zaistenia,
- f) obvinenia zo zastrasovania obrancov ľudských práv, ktorých účelom má byť odradenie podať sťažnosti, ktoré nie sú údajne adekvátne vyriešené,
- g) nedostatok adekvátne garantovaných práv osôb, ktoré sú pozbavené slobody, na oprávnené poradenstvo a na možnosť zvoliť si vlastného lekára, ako aj na urýchlené lekárske vyšetrenie.

V. Odporúčania

7. Výbor zmluvnej strane odporúča:

- a) prijať definíciu mučenia, ktorá by zahrňovala všetky prvky definície obsiahnutej v článku 1 Dohovoru a začleniť ju do vnútroštátneho trestného práva,
- b) pokračovať v úsilí zameranom na štrukturálne reformy a implementáciu tých ustanovení, ktoré sú obsiahnuté v novele ústavy zo dňa 23. 2. 2001,
- c) prijať opatrenia potrebné na iniciovanie účinného, nezávislého a spoľahlivého systému prešetrovania sťažností za účelom uskutočnenia urýchleného, nezávislého a účinného vyšetrenia obvinení z nevhodného zaobchádzania alebo mučenia zo strany polície alebo iných predstaviteľov štátnej správy a v prípade odhalenia týchto páchatel'ov stíhať a potrestať ich,
- d) prijať opatrenia na zabezpečenie toho, aby sa vyjadrenia a informácie získané násilím nemohli použiť ako dôkaz na súde a aby tie právne ustanovenia, ktoré umožňujú používanie fyzickej sily zo strany policajných

úradníkov boli revidované a napravené, ak je to vhodné a implementované v súlade s požiadavkami Dohovoru,

- e) zabezpečiť ochranu obrancov ľudských práv pred zneužívaním a útokmi, ktoré by mohli podryvať ich schopnosť monitorovať a pomáhať tým, ktorých ľudské práva sa porušujú,
- f) prijímať opatrenia na predchádzanie násiliu medzi odsúdenými vo výkone trestu odňatia slobody vrátane sexuálneho násillia v miestach, kde sa vykonáva väzba a poskytnúť všetky relevantné informácie o takýchto praktikách v budúcej správe,
- g) poskytnúť Výboru v nasledujúcej periodickej správe štatistické informácie o osobách umiestnených v štátnych inštitúciách tak vojenských ako aj civilných z dôvodu zadržania, nápravy, psychiatrického liečenia, osobitného vzdelávania a podobne s údajmi o veku, etnickom pôvode, pohlaví a geografickom regióne,
- h) prijať účinné kroky na zabezpečenie nezávislosti súdnictva tak, aby sa posilnila zákonnosť a demokratické riadenie, ktoré sú podstatné pre implementáciu Dohovoru,
- i) prijať potrebné opatrenia na odškodnenie obetí násillia a zlého správania,
- j) pokračovať v školení vojakov a iných úradníkov vrátane tých, ktorí pôsobia v miestnych komunitách, ako aj na štátnych hraniciach a v oficiálne spravovaných inštitúciách a predložiť jasnú smernicu o zákaze mučenia a zlého zaobchádzania voči vráteným osobám vystaveným nebezpečenstvu mučenia,
- k) distribuovať závery a odporúčania výboru k Východiskovej správe zmluvnej strany a nabádať mimovládne organizácie, aby sa podieľali na tomto úsilí.

**Vyhodnotenie medzirezortného pripomienkového konania
k návrhu materiálu na rokovanie vlády SR „Správa o priebehu a výsledkoch
posudzovania Východiskovej a druhej periodickej správy Slovenskej republiky
k Dohovoru proti mučeniu a inému krutému, neľudskému alebo ponižujúcemu
zaobchádzaniu alebo trestaniu“**

Rezort / Inštitúcia	Obsah pripomienky	Zapracovanie pripomienky
Úrad vlády SR	bez pripomienok	
Ministerstvo spravodlivosti SR	bez pripomienok	
Ministerstvo vnútra SR	bez pripomienok	
Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR	bez pripomienok	
Ministerstvo zdravotníctva SR	bez pripomienok	
Ministerstvo školstva SR	bez pripomienok	
Ministerstvo obrany SR	bez pripomienok	
Generálna prokuratúra SR	bez pripomienok	
Prezídium Policajného zboru SR	bez pripomienok	
Zbor väzenskej a justičnej stráže SR	bez pripomienok	

Návrh komuniké

Vláda Slovenskej republiky na svojom zasadnutí konanom dňa 2001 schválila Správu o priebehu a výsledkoch posudzovania Východiskovej a druhej periodickej správy Slovenskej republiky k Dohovoru proti mučeniu a inému krutému, neľudskému alebo ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestaniu vo Výbore OSN proti mučeniu, oboznámila sa so Závermi a odporúčaniami Výboru OSN proti mučeniu, týkajúcich sa záväzkov, vyplývajúcich pre Slovenskú republiku z Dohovoru proti mučeniu a inému krutému, neľudskému alebo ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestaniu.

**Úvodné slovo ministra zahraničných vecí k návrhu materiálu
„Správa o priebehu a výsledkoch posudzovania Východiskovej a druhej
periodickej správy Slovenskej republiky k Dohovoru proti mučeniu a inému
krutému, neľudskému alebo ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestaniu“**

Vážený pán predseda, vážení členovia vlády, vážení prítomní,

dovoľujem si predložiť na rokovanie vlády Slovenskej republiky návrh materiálu „Správa o priebehu a výsledkoch posudzovania Východiskovej a druhej periodickej správy Slovenskej republiky k Dohovoru proti mučeniu a inému krutému, neľudskému alebo ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestaniu“.

Dohovor proti mučeniu a inému krutému, neľudskému alebo ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestaniu bol prijatý na pôde OSN dňa 10. decembra 1984. Slovenská republika sa stala jeho zmluvnou stranou dňa 28. mája 1993 s účinnosťou od 1. januára 1993.

Vychádzajúc zo záväzku stanoveného v článku 19 ods. 1 Dohovoru, predložila Slovenská republika v marci 2000 Výboru OSN proti mučeniu, ktorý je kontrolným orgánom plnenia záväzkov prevzatých zmluvnými štátmi Dohovoru, Východiskovú a druhú periodickejšiu správu k tomuto dohovoru. Správa bola prezentovaná a posudzovaná vo Výbore OSN proti mučeniu v Ženeve v dňoch 4., 7. a 11. mája 2001. Na posudzovaní správy sa zúčastnila delegácia Slovenskej republiky zložená zo zástupcov vecne zainteresovaných rezortov a inštitúcií.

Predkladaný materiál informuje o priebehu a výsledkoch posudzovania správy vo Výbore OSN proti mučeniu. Súčasťou materiálu sú aj závery a odporúčania Výboru proti mučeniu, ktoré boli prijaté po skončení posudzovania správy.

Návrh materiálu bol predmetom medzirezortného pripomienkového konania, vyhodnotenie ktorého je súčasťou materiálu. Oslovené rezorty a inštitúcie k návrhu materiálu nevzniesli žiadne pripomienky.

V nadväznosti na vyššie uvedené odporúčam vláde Slovenskej republiky vysloviť súhlas s predkladanou Správou o priebehu a výsledkoch posudzovania Východiskovej a druhej periodickej správy Slovenskej republiky k Dohovoru proti mučeniu a inému krutému neľudskému alebo ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestaniu.

Ďakujem za pozornosť.

9. 8. 2001

P. Procházka, R/OLPR

Bratislava
august 2001
Číslo: 201.033/2001-

KAMI

Vážený pán predseda vlády,

v prílohe listu si Vám dovoľujem zaslať materiál: Správa o priebehu a výsledkoch posudzovania Východiskovej a druhej periodickej správy Slovenskej republiky k Dohovoru proti mučeniu a inému krutému, neľudskému alebo ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestaniu. Východisková a druhá periodická správa Slovenskej republiky bola prezentovaná a posudzovaná v dňoch 4., 7. a 11. mája 2001 vo Výbore OSN proti mučeniu v Ženeve.

Na základe vyššie uvedeného Vás prosím o zaradenie predmetného materiálu na najbližšie rokovanie vlády Slovenskej republiky.

S úctou

Vážený pán

Mikuláš Dzurinda
predseda vlády
Slovenskej republiky

Bratislava